

Kitap Okuma Alışkanlığının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Davranışları Üzerindeki Etkisi

Fatih Pala

<https://orcid.org/0000-0003-1828-0461>,

Milli Eğitim Bakanlığı, e-r-z-u-r-u-m-25@hotmail.com

Öz

Bu araştırmanın amacı, kitap okuma alışkanlığının sosyal bilgiler öğretmen davranışları üzerindeki etkisini belirlemektir. Araştırma nitel yöntemden durum çalışması modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya Erzurum il sınırları içerisinde bulunan Oltu ve Narman ilçelerindeki 31 sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ve gözlem formu ile toplanmıştır. Verilerin analizi betimsel analiz yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin çoğunun kitap okuma alışkanlığı kazanmadığı, kadınların erkeklerden daha çok kitap okuduğu ve kitap okuma alışkanlığı olan öğretmenlerin öğrenci, okul yönetimi ile olan ilişkisi ve dünya ile ülke meselelerine olan ilgisi fazladır.

Anahtar Kelimeler: Kitap okuma, Öğretmen, Sosyal Bilgiler

The Effect of Book Reading Habits on Social Studies Teacher Behaviors

Abstract

The aim of this study is to determine the effect of book reading habits on social studies teacher behaviors. The research was carried out in a case study model. A total of 31 social studies teachers in Oltu and Narman districts in Erzurum province participated in the study. The data of the study were collected by semi-structured interview form and observation form. The data were analyzed by descriptive analysis method. In the research, most of the teachers do not read books, women read more books than men, and those who are reading habits are more interested in students, their relationship with school management and their interest in world and country issues.

Keywords: Reading, Teacher, Social Studies.

1. GİRİŞ

Okuma, öğrenme sürecinde önemli bir etkinliktir. İnsan, toplumun düzenlenmesi ve okuryazar toplumun bilgisinin açığa çıkarılmasında temel yönlerinden biri haline gelmesi ile okuma daha büyük bir önem kazanmıştır. Okuma alışkanlığı; kişiliği, fikirleri, doğru düşünceyi ve tutum değişikliğini şekillendirir. Bu yüzden, dünyada ve ülkemizde okuryazar toplum oluşturma alışkanlığı olan insanlarda bu özellikler daha ağır basmaktadır. Bu bağlamda okuma alışkanlığı, bireyin kişiliğini biçimlendirme, doğru düşünme yöntemlerini geliştirme ve yeni fikirler oluşturmaya yardımcı olduğu için gelişmiş ülkelerde okuma alışkanlığı üzerine yatırımlar yapılmaktadır (Koçal, 2004; Konan, 2013; Ortaş, 2007; Palani, 2012). Manguel'ye (2007) göre okuma kavramı ise; bir sayfanın üzerindeki yazılı karakterlerinin girdiği kılıktır.

Okuma alışkanlığı insanlarda çocukluk çağına başlamaktadır. Fakat teknolojik bağımlılık okuma alışkanlığı kazanmayı ve bu alışkanlığı sürdürmeyi olumsuz yönde etkilemektedir. Söz konusu teknolojilerin başında televizyon seyretme ve bilgisayar kullanımı gelmektedir. Bu konuda günümüze kadar yapılan araştırmaların çoğunda toplumun önemli bir kısmının dinlenme vakitlerinin önemli bir kısmını televizyon başında geçirdiği tespit edilmiştir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007; Koçal, 2004; Lehr, 1981; Ortaş, 2007). Bu bağlamda okullara çok iş düşmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin kitap okumalarını motive etmek için okul çapında çabalarının bir parçası olarak uzun vadeli okuryazarlığı teşvik etmede rol almalıdır. Öğrenciler, zevkli bir aktivite olarak okumayı sık sık deneyimleştirmedikleri sürece hayat boyu okuyucu olmayacaktır. Bu durumda öğretmenler, okumak için sınıf ortamı sağlayarak, uzun süreli okuma alışkanlığını teşvik etmelidir. Öğretmenler, kendilerini öğrencilerde okuma alışkanlığı oluşturmaya adanırken kendinde de bu alışkanlığı oluşturmaya ve çevresine model olması gerekir. İşte bu noktada öğretmenlerin öncelikli olarak okuma eylemini tüm boyutları ve özellikleriyle kavraması, okuma ilgisi ve alışkanlığı kazandırma konusunda kendini geliştirmesi gerekmektedir. Bu bağlamda okullardaki yönetici ve öğretmenlerin okuma alışkanlıkları kazanması tutum, davranış ve kurum ilişkilerinde olumlu etkiye sahip olmaktadır (Akça, 2008; Hopkinks, 2004; Morrow, 1985; Sanacore, 1990).

Türkiye'de okuma alışkanlığı üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Okuma alışkanlığına ilişkin olarak, ilköğretim okulu öğrencilerinden öğretmen adayları dâhil olmak üzere üniversite öğrencilerine kadar farklı öğretim kademelerindeki öğrencileri konu edinen çok sayıda araştırma yapılmıştır: (Acıyan, 2008; Akçamete, 1989; Aksaçlıoğlu, 2005; Arıcı, 2005; Arslan, Çelik ve Çelik, 2009; Balcı, 2009; Balcı, 2003; Başaran ve Ateş, 2009; Batur, Gülveren ve Bek, 2010; Bayış, 2010; Bayram, 1990; Bayram, 2009; Bekar, 2005; Bınarbaşı, 2006; Bozpolat, 2010; Dökmen, 1990; Ersoy, 2007; Esgin, ve Karadağ, 2000; Fehmi ve Çetin (2014); Filiz, 2004; Gömlüksiz, 2004; Gönen, Öncü ve Işıtan, 2004; Güngör, 2009; İnan, 2005; Işcan ve diğeri, 2013; İşeri, 2010; Karakoç, 2005; Kaynar, 2007; Kurulgan ve Çekerol, 2008; Kuş ve Türkyılmaz, 2010; Künyeli, 1993; Mavi ve Çetin, 2009; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008; Özbay, Bağcı ve Uyar, 2008; Sağlam, Suna ve Çengelci, 2008; Sağlamtunç, 1990; Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Aslantürk, 2010; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2009; Semerci, 2002; Sevmez, 2009; Suna, 2006; Şahin, 2009; Topçu, 2005; Yalınkılıç, 2007; Yıldız, 2000; Yıldız, 2010; Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009; Yılmaz, 2010; Yılmaz, 2008; Yılmaz ve Benli, 2010; Yılmaz, 2006). Aynı zamanda öğretmenlerin okuma alışkanlığını belirlemeye yönelik araştırmalar da (Aslantürk, 2008; Karaşahin, 2009; Konan ve Oğuz, 2009; Konan, 2013; Şahiner, 2005; Yılmaz, 2002) yapılmıştır. Buna karşın, okuma alışkanlığının öğretmen davranışlarında etkisi üzerine herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Araştırmanın önemi, okuma alışkanlığının öğretmen davranışları üzerine etkisi açısından ileride yapılacak çalışmalara ilham kaynağı olacaktır. Bu araştırma ile okuma alışkanlığının

sosyal bilgiler öğretmenlerinin davranışları üzerindeki etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın problem cümlesi: Kitap okuma alışkanlığının sosyal bilgiler öğretmenlerinin davranışları üzerindeki etkisi ne düzeydedir?

Alt Problemler

1. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerin kitap okuma alışkanlıklarına dönük yıllık ortalama kitap okuma sayıları ile ilgili görüşleri nedir?
2. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerin cinsiyete göre kitap okuma sayıları ile ilgili görüşleri nedir?
3. Kitap okuma alışkanlığı olan sosyal bilgiler öğretmenlerinde gözlenen davranışlar nasıldır?
4. Kitap okuma alışkanlığı olmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinde gözlenen davranışlar nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, kitap okuma alışkanlığının sosyal bilgiler öğretmenlerinin davranışları üzerine olan etkisini belirlemeye yönelik nitel bir çalışmadır. Bu bağlamda araştırma durum saptamaya yönelik betimsel bir çalışma olup, nitel araştırma teknikleri temel alınarak desenlenmiştir. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Durum çalışması, özellikle değerlendirme süreçleri gibi birçok alanda kullanılan, araştırmacının bir durumu, sıklıkla bir programı, olayı, eylemi, süreci ya da bir veya daha fazla bireyi derinlemesine analiz ettiği bir araştırma türüdür. Durumlar zaman ve eylemle sınırlı olup, araştırmacılar uzun bir zaman süresince çeşitli veri toplama yöntemleri kullanarak detaylı bilgi toplarlar (Creswell, 2014; Yin, 2009).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma Erzurum ili Oltu ve Narman sınırları içerisinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile yürütülmüştür. Araştırmaya, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yoluyla seçilen 31 öğretmen katılmıştır. Katılımcıları 15'i kadın 16'sı ise erkektir. Katılımcı sayısının 31 olmasının sebebi araştırma yapılan ilçelerdeki sosyal bilgiler öğretmenlerin toplamda bu sayı kadar olmasıdır. Yıldırım ve Şimşek (2006)'ya göre, kolay ulaşılabilir durum örnekleme yönteminde araştırmacı yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer. Bu örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen okuma alışkanlıklarına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlayan öğretmen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve öğretmen davranış gözlem formu ile toplanmıştır.

Görüşme formu hazırlama aşamasında ilk olarak literatür taranmış ve konuyla ilgili bulgular incelenmiştir. Daha sonra seçilen üç Türkçe öğretmenine konuyla ilgili kompozisyon yazdırılmıştır. Bu çalışmalar ışığında soru havuzu oluşturulmuş ve veri toplama aracı hazırlanmıştır. Son olarak form uzman kişilere gösterilerek veri toplama aracı hazır duruma

getirilmiştir. Görüşme sorularının sorulması sırasında görüşmenin akışına göre gerekli değişiklikler yapılmıştır. Görüşme esnasında teşvik edici olmak ve geri bildirimde bulunmak gerekmektedir. Görüşmede elde edilen veriler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Ses kayıt cihazı ile kaydedilen görüşmeler öncesi okul müdüründen ve görüşülecek olan öğretmenlerden izin alınmıştır. Ses kayıt cihazı ile kaydedilen görüşmeler, araştırmacı açısından önemli avantajlara sahip olduğu için tercih edilmiştir. Görüşme formu içinde çok boyutlu soru sormaktan kaçınılmıştır. Araştırmanın etik ve şeffaflığı açısından öğretmenler ile yapılan görüşmeler araştırmaya katılan öğretmenlere okutularak metin haline getirilmiştir.

Gözlem formu hazırlama aşamasında ise ilk olarak konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelenmiş. Gözlem formu oluşturularak üniversitelerden konu ile ilgili uzman akademisyenlerden ve okullardan ise öğretmenlerden görüş alınmıştır. Görüşlerin ardından gerekli düzeltmelerin yapılmasıyla forma son şekil verilip uygulanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde durum çalışmalarında sıkça kullanılan betimsel analiz yöntemlerinden faydalanılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel verilerin çözümlenmesi betimsel analizlere (doğrudan alıntılara) uygun olarak yapılmıştır. Her bir bulgunun hangi sıklıkla tekrar ettiği bulunmuştur. Bu tekrarlar yüzde ve frekanslarla gösterilmiştir. Böylece, nitel veriler nicel hale dönüştürülmüştür. Burada temel amaç; güvenilirliği arttırmak, yanlılığı azaltmak ve kategoriler arasında karşılaştırmalar yapmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

3. BULGULAR

Bulgular kısmında veriler analiz edilirken yapılan araştırmalar ışığında 10 taneden fazla kitap okuyanlar kitap okuma alışkanlığı olanlar, 10 taneden az okuyanlar ise kitap okuma alışkanlığı olmayanlar kategorisinde değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yıllık Ortalama Kitap Okuma Sayılarına İlişkin Bulgular

Yıllık Kitap Okuma Sayısı Aralığı	f	%
0-5	13	41,93
6-10	8	25,80
11-15	5	16,12
16-20	2	6,45
21-25	2	6,45
26 ve üzeri	1	3,22
TOPLAM	31	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yıllık ortalama kitap okuma sayılarına ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 1’de incelendiğinde 0-5 arası kitap okuyan 13 (%41,93), 6-10 arası kitap okuyan 8 (% 25,80), 11-15 arası kitap okuyan 5 (%16,12), 16-20 arası kitap okuyan 2 (% 6,45), 21-25 arası kitap okuyan 2 (% 6,45) ve 26 üzeri kitap okuyan 1 (%3,22) sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Kitap Okuma Sayılarına İlişkin Bulgular

Yıllık Kitap Okuma Sayısı Aralığı	Cinsiyet/Frekans ve Yüzde				Toplam	
	Bayan		Erkek		f	%
	f	%	f	%		
0-5	8	61,53	5	38,47	13	100
6-10	6	75	2	25	8	100
11-15	3	60	2	40	5	100
16-20	1	50	1	50	2	100
21-25	2	100	0	0	2	100
26 ve üzeri	1	100	0	0	1	100
TOPLAM	21	446,53	10	153,47	31	600

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyete göre yıllık ortalama kitap okuma sayılarına ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 2’de incelendiğinde 0-5 arası kitap okuyan bayan sayısı 8 (% 61,53), erkek sayısı 5 (% 38,47); 6-10 arası kitap okuyan bayan sayısı 6 (% 75), erkek sayısı 2 (% 25); 11-15 arası kitap okuyan bayan sayısı 3 (% 60), erkek sayısı 2 (% 40); 16-20 arası kitap okuyan bayan sayısı 1 (% 50), erkek sayısı 1 (% 50); 21-25 arası kitap okuyan bayan sayısı 2 (% 100), erkek sayısı 0 (% 0) ve 26 üzeri kitap okuyan bayan sayısı 1 (% 100), erkek sayısı 0 (% 0) sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yıllık kitap okuma sayılarına ilişkin görüşleri:

“... Açıkça söylemek gerekirse öğretmen olarak kitap okuma alışkanlığım yoktur. Bunu üzümlere söylüyorum. Ama yine de yılda ortalama 4-5 adet kitap okuyorum...”(Ö21)

“... Kitap okumayı çok seviyorum. Bunda ilköğretmenimin etkisi çok büyüktür. Yılda 15’in üzerinde kitap okumaktayım...”(Ö12)

“... Mesleğimiz gereği kitap okumak zorundayız. Çünkü öğrenci bizi model alıyor. Yılda 10’dan fazla kitap okumaktayım...”(Ö9)

“... Liseye kadar okumam çok kötüydü. Kitap okumadan nefret ederdim. Ama liseye başladığımda edebiyat öğretmenimden çok etkilendim. Çünkü çok iyi konuşuyordu. Ona bu durumu sorduğumda bana kitap okumadan kaynaklı olduğunu belirtti. O zamandan sonra kitap okumaya başladım. ☺ Yılda ortalama çok okumasam da 10 ile 15 arası kitap okuyorum. Öğrencilerime kitap okumaları konusunda öğütler veriyorum...”(Ö17)

“... Kitap okumayı çok seviyorum. Abartmıyorum her gece yatarken okumadan yatmıyorum. Yılda 25’ten fazla kitap okuyorum. Umarım böyle devam ederim ☺...”(Ö28)

“... Araştırmanız çok iyi. Kolay gelsin diyorum. Fakat biz öğretmenler olarak pek fazla kitap okumuyoruz. Yılda okuduğum kitap sayısı 5’i geçmez...” (Ö3).

Tablo 3. Kitap Okuma Alışkanlığı Olan Öğretmenlerde Gözlenen Davranışlara İlişkin Bulgular

Öğretmede Gözlenecek Davranış	Derece/Frekans ve Yüzde						Toplam	
	İyi		Orta		Geliştirmeli		f	%
	f	%	f	%	f	%		
Kurum arkadaşları ile ilişkisi	6	60	3	30	1	10	10	100
Öğrencilerle ilişkisi	5	50	4	40	1	10	10	100
Öğrencilere davranışı	5	50	4	40	1	10	10	100
Kullandığı dil	6	60	3	30	1	10	10	100
Kurum yöneticileri ile ilişkisi	9	90	1	10	0	0	10	100
Veli ile ilişkisi	9	90	0	0	1	10	10	100
Ülke ve Dünya meselelerine olan ilgisi	8	80	2	20	0	0	10	100
TOPLAM	48	480	17	170	5	50	70	700

Kitap okuma alışkanlığı olan öğretmenlerde gözlenen davranışlara ilişkin bulgular Tablo 3’de incelendiğinde iyi derece olarak gözlenen davranışlarda kurum yöneticileri ile ilişkisi ve veli ilişkisi 9 (% 90), ülke ve dünya meselelerine olan ilgi 8 (% 80), kurum arkadaşları ile ilişki ve kullandığı dil 6 (% 60), öğrencilerle ilişki ile öğrencilere davranışı 5 (% 50) sonucuna ulaşılmıştır. Orta derece olarak gözlenen davranışlarda kurum arkadaşları ilişki ve kullandığı dil 3 (% 30), ülke ve dünya meselelerine olan ilgi 2 (% 20), kurum yöneticileri ile ilişkisi 1 (% 10), öğrencilerle ilişki ile öğrencilere davranışı 4 (% 40) sonucuna ulaşılmıştır. Geliştirmeli derece olarak gözlenen davranışlarda kurum arkadaşları ilişki, kullandığı dil, öğrencilerle ilişkisi ve öğrencilere davranışı 1 (% 10), ülke ve dünya meselelerine olan ilgisi ve kurum yöneticileri ile ilişkisi 0 (% 0) sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4. Kitap Okuma Alışkanlığı Olmayan Öğretmenlerde Gözlenen Davranışlara İlişkin Bulgular

Öğretmede Gözlenecek Davranış	Derece/Frekans ve Yüzde						Toplam	
	İyi		Orta		Geliştirmeli		f	%
	f	%	f	%	f	%		
Kurum arkadaşları ile ilişkisi	3	14,28	11	52,38	7	33,33	21	100
Öğrencilerle ilişkisi	2	9,52	10	47,61	9	42,85	21	100
Öğrencilere davranışı	2	9,52	9	42,85	10	47,61	21	100
Kullandığı dil	4	19,04	8	38,09	9	42,85	21	100
Kurum yöneticileri ile ilişkisi	8	38,09	11	52,38	2	9,52	21	100
Veli ile ilişkisi	2	9,52	11	52,38	8	38,09	21	100
Ülke ve Dünya meselelerine olan ilgisi	1	4,76	5	23,80	15	71,42	21	100
TOPLAM	22	104,73	65	309,49	60	285,67	147	700

Kitap okuma alışkanlığı olmayan öğretmenlerde gözlenen davranışlara ilişkin bulgular Tablo 4’de incelendiğinde iyi derece olarak gözlenen davranışlarda kurum yöneticileri ile ilişkisi 8 (% 38,09), ülke ve dünya meselelerine olan ilgi 1 (% 4,76), kurum arkadaşları ile ilişkisi 3 (% 14,28), öğrencilerle ilişki, öğrencilere davranışı ve veli ile ilişki 2 (% 9,52) sonucuna ulaşılmıştır. Orta derece olarak gözlenen davranışlarda kurum arkadaşları ilişkisi, kurum yöneticisi ile ilişkisi ve veli ilişkisi 11 (% 52,38), öğrencilerle ilişkisi 10 (% 47,61), öğrencilere davranışı 9 (% 42,85), kullandığı dil 8 (% 38,09) ve ülke ile dünya meselelerine olan ilgisi 5 (% 23,80) sonucuna ulaşılmıştır. Geliştirmeli derece olarak gözlenen davranışlarda ülke ve dünya meselelerine olan ilgisi 15 (71,42), öğrencilere davranışı 10 (47,61), kullandığı dil ve öğrencilerle ilişkisi 9 (% 42,85), veli ile ilişkisi 8 (% 38,09), kurum arkadaşları ile olan ilişkisi 7 (% 33,33) ve kurum yöneticileri ile ilişkisi 2 (% 9,52) sonucuna ulaşılmıştır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin kitap okuma alışkanlığının az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, Karahan (2018) ve Sanacore (1990) yapmış olduğu çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Kadınların yıllık kitap okuma sayısı erkeklerden daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde, Türegün ve Kaya (2019), kitap okuma alışkanlığı bağlamında kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha olumlu tutumlar sergiledikleri, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre kitap okuma isteği değerine daha önem verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Şahin (2019), okuma alışkanlığının, cinsiyet faktörüne göre, kadınlar lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Wigfield ve Guthrie (1997), okuma alışkanlığının artırılmasında cinsiyet faktörünün göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulayarak kadınların erkeklerden daha olumlu okuma alışkanlığı gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar, Gömleksiz (2004); Kanon (2013); Kurudayıoğlu ve Çelik (2013); Arslan, Çelik ve Çelik (2009); Arı ve Demir (2013); Kuş ve Türkyılmaz (2010) yaptıkları çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Aslan (2013), kadınların erkelere göre okumaya karşı daha olumlu tutumlar içinde olmasının sebebini, kadınların dışarı sık çıkmalarının çevre tarafından hoş karşılanmamasından dolayı erkeklere göre evde daha çok zaman geçirmelerine, erkeklerin sokağa, arkadaşlarının yanına çok daha sık ve rahat çıkabilmelerine, erkeklerin boş zaman etkinliklerine daha fazla katılabilmelerine bağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmaların aksine Aydın Yılmaz (2006), cinsiyetle okuma alışkanlığı arasında bir ilişki tespit edememiştir. Araştırmada, kitap okuma alışkanlığı olan öğretmenlerin kurum yöneticileri ve veli ile olan ilişkileri iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kitap okuma alışkanlığı olan öğretmenlerin güncel ülke ve dünya meselelerine olan ilgisinin fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kitap okuma alışkanlığı olmayan öğretmenlerde ise öğrenci ile olan ilişkiler geliştirme düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kitap okuma alışkanlığı olmayan öğretmenlerin ülke ile dünya meselelerine olan ilgisinin de geliştirme düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın bulguları ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir: Öğretmenlerin kitap okuma alışkanlıklarına geliştirmeye dönük yarışmalar düzenlenebilir. Okuma alışkanlıklarının gelişmesine dönük hizmet içi eğitim semineri verilebilir. Okullarda öğretmenlerin kitap okumalarına dönük mekanlar temin edilebilir. Okuma alışkanlığı cinsiyet bağlamında önemli bir etkidir. Araştırma sonucuna göre kadın öğretmenler erkek öğretmenlerden daha çok okumaktadır. Bunun için Milli Eğitim Bakanlığı ile ilgili birimler öğretmenlerin okuma alışkanlığını geliştirmek için cinsiyete göre dergiler, kitaplar yazabilir.

KAYNAKÇA

- Acıyan, A. A. (2008). *Ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve akademik başarı düzeyi arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Akca, Ç. (2008). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada Türkçe öğretmenlerinin rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul, Yeditepe Üniversitesi.
- Akçamete, G. (1989). Üniversite öğrencilerinin okumalarının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(2), 735-754.
- Aksaçlıoğlu, A.G. (2005). *Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aksaçlıoğlu, A.G. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.
- Arı, E. ve Demir, M.K. (2013). İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 116-128.
- Arıncı, A.F. (2005). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma durumları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Arslan, A. (2013). Okuma becerisi ile ilgili makalelerde cinsiyet değişkeni. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 2(2), 251-265.
- Arslan, Y., Çelik, Z. ve Çelik, E. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 113-124.
- Aslantürk, E. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Balcı, A. (2009). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgileri üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Balcı, V. (2003). Ankara'daki Üniversite öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine katılımlarının araştırılması. *Millî Eğitim Dergisi*, 158, 161-173.

- Başaran, M. ve Ateş, S. (2009). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 73-92.
- Batur, Z., Gülveren, H. ve Bek, H. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 32-49.
- Bayış, S.(2010). *4. 5. 6. ve 7. sınıf ilköğretim öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanım alışkanlıklarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bayram, O. (1990). *İlkokul çağı çocuklarının okuma alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi gezici kütüphane hizmeti* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bayram, Z. T. (2009). *Resimli çocuk kitaplarının okuma alışkanlığı üzerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Bekar, Ü. (2005). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmalarında ailelerin rolü: Kastamonu ili örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bınarbaşı, F. (2006). *Üniversite öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Bozpolat, E. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği), *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 2(1), 411-428.
- Creswell, J. W. (2014). *A concise introduction to mixed methods research*. SAGE publications.
- Dökmen, Ü. (1990). Lise ve Üniversite öğrencilerinin okuma becerileri, ilgileri, okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2), 394-418.
- Ersoy, A. (2007) Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. *Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu*, 24-26 Ekim 2007 (ss. 179-184). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Esgin, A. ve Karadağ, Ö. (2000). Üniversite öğrencilerinde okuma alışkanlığı. *Popüler Bilim*, 7(82), 19-23.

- Fehmi, H., ve Çetin, B. (2014). Beden eğitimi öğretmen adaylarının kitap okumaya ilişkin görüş ve tutumlarının değerlendirilmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-11.
- Filiz, K. (2004). Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda okuyan öğrencilerin meslekle ilgili okuma ve araştırma alışkanlıkları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 231-242.
- Gömlüksiz, M. N. (2004). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okumaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği), *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-21.
- Gönen, M., Öncü, E. Ç. ve Işıtan, S. (2004). İlköğretim 5., 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 164, 7-35.
- Güngör, E. (2009). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı ile Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Hopkins, G. (2002) Sustained Silent Reading, Retrieved from <http://www.educationworld.com/acurr/curr038.shtml>
- İnan, D. D. (2005). *İlköğretim I. kademe öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- İşcan, A., Arıkan, İ. B., & Küçükaydın, M. A. (2013). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve okumaya ilişkin tutumları. *international Journal Of Eurasia Social Sciences*, 2013(11), 1-16.
- İşeri, K. (2010). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma tutumlarının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 469-487.
- Karahan, B. Ü. (2018). Examination Of The Relationship Between Reading Anxiety And Self-Efficacy Perception For Reading Comprehension In 5th Grade Students. *European Journal of Education Studies*.
- Karakoç, M. (2005). *Lise birinci sınıf öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Karashaşin, M. (2009). *İlköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okuma kültürlerinin değerlendirilmesi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- Kaynar, İ. (2007). *Ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve iletişim becerileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

- Koçal, E. (2004). Televizyon çocukları uyuşturuyor. Retrieved from <http://arsiv.sabah.com.tr/2004/09/01/cp/yas114-20040821-101.html>
- Konan, N. (2013). İlköğretim okulu yöneticilerinin okuma alışkanlıkları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 19(1), 31-59.
- Konan, N. ve Oğuz, V. (2009). Öğretmenlerin okuma alışkanlıkları. *XVIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 1 3 Ekim 2009*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Kurudayıoğlu, M., & Çelik, G. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının okumaya ve okuma eğitimine ilişkin öz yeterlik algıları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4), 109-138.
- Kurulgan, M. ve Çekerol, G. S. (2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 237-258.
- Kuş, Z. ve Türkyılmaz, M. (2010). Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmeni adaylarının okuma durumları: (İlgi, alışkanlık ve okuma stratejilerini kullanım düzeyleri). *Türk Kütüphaneciliği*, 24(1), 11-32.
- Künyeli, H. D. (1993). *İlkokul 5.sınıf çocuklarında okuma alışkanlığının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Lehr, F. (1981). Television viewing and reading. *Reading Teacher*, 35(2), 230-233.
- Manguel, A. (2007). Okumanın tarihi. (Çev. Füsun Elioğlu). İstanbul: YKY.
- Mavi, H. F. ve Çetin, B. (2009). Beden Eğitimi öğretmen adaylarının kitap okumaya ilişkin görüş ve tutumlarının değerlendirilmesi. *C.B.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-11.
- Morrow, L. M. (1986). Attitudes of teachers, principals, and parents toward promoting voluntary reading in the elementary school. *Literacy Research and Instruction*, 25(2), 116-130.
- Odabaş, H., Odabaş, Z. Y. ve Polat C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 431-465.
- Ortaş, İ. (2007). Kitap okuma alışkanlığı nasıl kazandırılır? Kitap okuru bir toplum muyuz? Retrieved from <http://www.hakimiyetimilliy.org/index.php?news=864>

- Özbay, M., Bağcı, H. ve Uyar, Y. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 117- 136.
- Palani, K. K. (2012). Promoting reading habits and creating literate society. *Researchers World*, 3(2), 90.
- Sağlam, M., Suna, Ç. ve Çengelci, T. (2008). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin görüş ve önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 178, 8-23.
- Sağlamtunç, T. (1990). Türkiye’de üniversite kütüphanecilik bölümlerinin 4. sınıf öğrencilerinin özgür (boş) zaman ders dışı okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 4(1), 3-21.
- Sanacore, J. (1990). Creating the lifetime reading habit in social studies. *Journal of Reading*, 33(6), 414-418.
- Saracaloğlu, A. S., Bozkurt, N. ve Serin, O. (2003). Üniversite öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler. *Eğitim Araştırmaları*, 4(12), 149-157.
- Saracaloğlu, A. S. ve Karasakaloğlu, N. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması (Adnan Menderes ve Uludağ Üniversiteleri örneği), *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 457-480.
- Saracaloğlu, A. S., Yenice, N. ve Karasakaloğlu, N. (2009). Öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 166-185.
- Semerci, Ç. (2002). Türk üniversitelerinde Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. *Eğitim ve Bilim*, 27(125), 36-43.
- Sevmez, H. (2009). *Türkçe öğretmen adaylarının okuma alışkanlığı ve kütüphane kullanımı üzerine bir inceleme (SÜ Eğitim Fakültesi örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Suna, Ç. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını etkileyen etmenlerin analitik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Şahin, A. (2009). İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının sosyo-ekonomik düzeylerine göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 215-232.

- Şahin, N. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuma Motivasyonlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 395-423
- Şahiner, Y. (2005). *İlk ve orta öğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin okuma alışkanlıkları ve bu alışkanlıkları etkileyen faktörler (Elmadağ ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Topçu, Y.E. (2005). *İlköğretim 6, 7 ve 8.sınıf öğrencilerin okuma alışkanlıkları (Kayseri örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Türegün, E., & Kaya, A. Marmara ve İstanbul Üniversiteleri Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Kitap Okumaya Yönelik Bakış Açılarının Değerlendirilmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 26-32.
- Wigfield, A. ve Guthrie, J. T. (1997). Relations of children's motivation for reading to the amount and breadth of their reading. *Journal of Educational Psychology*, 89, 420-432.
- Yalınkılıç, K. (2007). Türkçe öğretmen adaylarının okumaya ilişkin tutum ve görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 226-241.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldız, A. (2000). *Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını belirleyen etmenler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yılmaz, B. (2002). Ankara'daki ilköğretim öğretmenlerinin okuma ve Halk Kütüphanesi kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 16(4), 441-460.
- Yıldız, M. (2010). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, B., Köse, E. ve Korkut, Ş. (2009). Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(1), 22-51.
- Yılmaz, E. D. (2010). *Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, M. (2008). *Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin okuma profili üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

Yılmaz, M. ve Benli, N. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 281-291.

Yılmaz, Z. A. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığı. *İlköğretim Online*, 5(1), 1-6.

Yin, R. K. (2009). How to do better case studies. *The SAGE handbook of applied social research methods*, 2, 254-282.